

»Ti boš mene končal?! Jaz pomnim tukaj trikrat prod, trikrat njivo, trikrat gmajno!«

Vrgla se je mimo njega, ga oplazila z repom, da je sfrčal v ogenj, potem pa drvela tja dol proti Luši in naprej v Hrastnik. Tam je še nekaj časa šarila, potem pa šla bogve kam.

(Vinko Ažbe, v. Gribovškov, Zapreval)

Brezno

3. Za Črno mlako v Blegošu je veliko brezno. Videti je kot lijak, zmerom je polno kavk notri. Pravijo, da je nekoč par volov, v jarem vezanih, padlo noter. Potem je prinesla voda v Črni mlaki na dan spet igo, roge od volov in jermenje, še zmerom okrog rogov navito.

(Valentin Rupar, v. Tinač, Gor. Žetina)

Čaranje

4. Kopišarica na Križah je bila v črne bukve zapisana. Ko je vpinj naredila, je pinovec nazaj v pinjo vlila in koj drugič spet novo štruco masla naredila. Imela je eno samo kravo, vpinj je pa vsak teden delala. Ljudem se je sila čudno zdelo: pri Mežnarju dve kravi, pri Mešiču še več — pa skoraj nič mleka. Nekoč sredi noči so pa slišali, kako je govorila:

»Od vsake hiše ena kapljica! Od vsake hiše...«

Pokukali so skozi okno in videli, da je čez štango pod stropom vrgla vrv, jo molzla in res je teklo mleko v podstavljeni žehtar. Na ta način je omolzla tuje krave.

Da je mogla vpinj narediti, je imela nek papir; ta papir je skrbno hranila. Nekoč je delala vpinj, ko je imela pri hiši čevljarja. Ko je naredila maslo, je šla ven, papir pa je pozabila spraviti. Čevljar je papir ukradel in poskusil sam delati vpinj na ta način. Kakor se pa loti, pride možic z rdečo kapico in črnimi bukvami pa pravi:

»Se boš pa moral v tele bukvice zapisati, če boš hotel na to vižo vpinj delati!«

Čevljar pa popade pinjo pa pisker pa papir in trešči vse tja v možica:

»Piš se v rit, ti in pa tvoje bukvice!«

(Žehcula, Malenski Vrh)

5. Neki golcar na Jelovici je vsako opoldne skuhal žgance kot drugi golcarji. Žganci so pa posebno dobri, če je še mleko zraven. Drugi so otepali puste žgance, on pa je sekiro zastavil v parobek, podstavil skledo in molzel toporišče. Dejal je, da neko kravo molze na planini — pa res mu je teklo mleko v podstavljeni skledo. Dejal je, da lahko vsako kravo pomolze, samo tiste ne, ki so ji dali še kot junici šipkove jagode na veliki četrtek zjutraj. Te jagode so pa morale biti med šmarnimi mašami nabrane in na cvetno nedeljo žegnane.

(Žehcula, Malenski Vrh)

Čas je prišel, človeka pa ni!

6. Nekoč je živel fant, ki je vselej pokleknil, kadar je poldne zvonilo, pa molil. Nekoč se pa primeri, da je prihajal ravno pred nek most, ko je poldne zazvonilo; fant stopi s konja, poklekne in moli. Naenkrat pa zasliši glas:

»Čas je prišel, človeka pa ni!«

Takrat pa škripne in se zlomi most. Fant pa pravi:

»Zmerom sem rad kleče opoldne molil — pa bom še!«

(Žehcula, Malenski Vrh)

Črne bukve

7. Neki kmet je imel črne bukve. Neko nedeljo, ko je šel k maši, jih je v hiši na mizi pozabil. Šele sredi maše se je spomnil pa tekel domov. Doma je bilo že polno hudičev okoli hiše. V hiši pa je hlapec bukve bral. Hudiči, ki jih je priklical, se niso dali odgnati. Gospodar jim pravi:

»V gorenji hiši imam dva mernika maka, stresel ga bom ven skozi okno. Če ga boste pobrali prej, kot bom doli prišel, bova oba s hlapcem vaša.«

Ko je vsul mak skozi okno, ga je razkropil, kolikor ga je najbolj mogel. Ko pa je prišel dol, so imeli hudiči že vse pobrano. Samo tri makova zrna, ki so ostala kmetu za nohtom, niso mogli dobiti. Ko jih jim je pokazal, so oba pustili in izginili.

(Malšen, Dolenčiče)

Divji mož in divja žena

8. Ko so pri kmetu Grosnu v Rovtu spomladi orali, je pastir, ki je držal kolca, zaslišal, kako divja žena s strgulo po mentrgi strže. Hitro zavpije:

»Še meni en hlebec!«

Ko so po južini prišli nazaj na njivo, je pastir dobil velik hlebec dobrega kruha na kolcah.

(Vinko Ažbe, v. Gribovškov, Zapreval)

9. Nekoč je šel neki mož pod Mladim vrhom pa zasliši, da divjega moža žena s strgulo strže. Zavpije:

»Še meni hlebec!«

Pa gre naprej. Nazaj grede ga je pa ravno na tistem mestu pričakala divja žena. Da mu hlebec, iz same prsti zamešen, pa pravi:

»Vsega snej! Če ga pa ne boš snedel, te bom zmlela kot mlinski kamen moko.«

(Alojzija Dolenc, v. Tavčarjeva, Četena Ravan)

10. V starih časih je živela v Lubniku divja žena. Nekoč je šel kmet Krivar iz Krivega Brda v Loko pa je slišal, da je s strgulo postrgala, ker je ravno peko imela. Pa zavpije:

»Še meni en hlebec!«

Pa gre naprej proti Loki. Nazaj grede pa dobi ravno tam hlebec kruha v prt zavit. Nič se ni zmenil, da bi ga pobral, kar šel je možko naprej. Še ni bil daleč, ko se oglasi divja žena:

»Še ti in tvoji otroci bojo kruha stradali, ker nočeš tega pobrati!«

Še tisto pomlad je že prišel na Mlako žita prosit — ga še za seme ni imel. Pa tudi zanaprej je bila pri Krivarju velika revščina.

(Temincova mati, Mlaka)

11. Nekoč je v Lubniku začela vpiti divja žena na sredpostno sredo:

»Bob sej! Bob sej!«